

З ІСТОРІЇ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ З НАТО

У статті розглянуто процес формування та розвитку воєнно-політичного співробітництва України та її Збройних Сил з НАТО у 1991–2009 рр. З'ясована залежність характеру та інтенсивності воєнно-політичного співробітництва від впливу об'єктивних та суб'єктивних факторів. Зроблено відповідні висновки стосовно значення співробітництва для будівництва та розвитку Збройних Сил України.

Ключові слова: співробітництво, національна безпека і оборона, Комісія Україна–НАТО, План дій щодо членства в НАТО, План дій Україна–НАТО, Щорічний цільовий план дій Україна–НАТО, програма “Партнерство заради миру”, Індивідуальна програма партнерства.

Постановка проблеми та її актуальність. Відносини між Україною і НАТО беруть початок від пропозицій Альянсу на початку 90-х років ХХ ст. країнам Центральної та Східної Європи і новим незалежним державам, які утворилися після розпаду Радянського Союзу, щодо розвитку діалогу, консультацій, співробітництва і партнерства. Історично склалось так, що співпраця з НАТО формувалась як пріоритетний напрям у системі міжнародних зв'язків України. В динаміці пошуків власної моделі забезпечення національної безпеки в нових геополітичних умовах молода незалежна держава не могла не скористатись можливістю мати надійну опору в сфері безпеки і оборони. Найбільш успішною воєнно-політичною організацією була і в сучасних умовах залишається Організація Північноатлантичного договору (НАТО). Ретроспективний аналіз відносин України з НАТО дозволяє зробити висновки щодо ролі воєнно-політичного співробітництва в утвердженні нашої держави як суб'єкта європейської безпеки. 20-річна історія співпраці України з НАТО може служити основою для визначення шляхів подальшого її розвитку і ролі збройних сил як суб'єкта реалізації державної

Речич Сергій Леонідович, начальник навчально-наукового центру міжнародної миротворчої діяльності, Національний університет оборони України, м. Київ.

© Речич С.Л., 2012

політики. Збройні Сили як складова української державності відігравали і продовжують відігравати відповідну роль в цьому процесі, набули позитивного досвіду, який заслуговує дослідження і узагальнення.

Актуальність проблематики цієї статті полягає у розгляді процесу формування та розвитку військово-політичного співробітництва України та її Збройних Сил з НАТО у 1991–2009 рр. та значення співробітництва для будівництва та розвитку Збройних Сил України. Виходячи із актуальності проблеми, метою автора є розгляд еволюції відносин між Україною і НАТО, формування та розвиток військово-політичного співробітництва Збройних Сил України з НАТО в зазначений період часу.

Еволюція відносин між Україною і НАТО. Процес військово-політичних відносин України з НАТО характеризувався послідовним поглибленням співпраці, і це дає можливість розглядати його поетапно. Еволюцію відносин нашої держави з Альянсом більшість дослідників розглядають, виділяючи чотири етапи:

1. Етап становлення відносин (1991–1996 рр.).
2. Етап формування особливого партнерства (1997–2001 рр.).
3. Етап поглиблення і активізації співробітництва (2002–2004 рр.).
4. Етап інтенсифікованого діалогу між Україною і НАТО (2005–2009 рр.).

Новий етап взаємовідносин розпочався з 2010 р. після проголошення позаблокового статусу України. Кожен з етапів має свої особливості з точки зору намірів, змісту і характеру двосторонніх стосунків. Ці особливості визначались підходами державного керівництва до співпраці з Брюсселем, зовнішніми та внутрішніми факторами.

Еволюція відносин дає можливість стверджувати про позитивний характер військово-політичного співробітництва, взаєморозуміння і намагання діяти в інтересах міжнародної безпеки. Так, формуючи співробітництво з НАТО на першому етапі (1992–1997 рр.), Україна мала на меті забезпечити свою незалежність, територіальну цілісність, зміцнити національну безпеку, запобігти виникненню нових загроз стабільності та безпеці на європейському континенті та використати досвід і допомогу держав-членів Альянсу в

реформуванні оборонної та інших пов'язаних з нею сфер. Ці наміри України знайшли повне розуміння і підтримку з боку Альянсу. На другому етапі (1997–2002 рр.) Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО, підписана 9 липня 1997 р. [1], визначила новий характер відносин і додаткові напрями розвитку співробітництва з Альянсом, його принципи та механізми реалізації. Були напрацьовані різноманітні форми взаємодії з НАТО у найважливіших сферах (Комісія Україна–НАТО, місія України при НАТО, офіс зв'язку НАТО в Україні, Державні програми співробітництва України з НАТО, а також використання візитів на високому рівні, консультацій, переговорів, симпозіумів, семінарів, досліджень, діяльності робочих груп ті ін.) На третьому етапі (2002–2004 рр.) було прийнято “Державну стратегію щодо НАТО,” План дій Україна–НАТО, визначено новий рівень співпраці – курс на інтеграцію України до Альянсу. Його реалізації сприяв процес розширення НАТО, коли її членами стали безпосередні сусіди України – Польща, Словачія, країни Балтії, зацікавлені в приєднанні її до цієї організації. Співробітництво України з НАТО набувало нового характеру через тісні зв'язки з цими країнами і їх збройними силами у воєнно-політичній сфері, вивчення їх досвіду підготовки до членства в Альянсі. Інтенсифікований діалог з НАТО (2005–2009 рр.) відкрив пряму можливість набуття членства України в цій організації і відповідної трансформації ЗС України. Більш конкретний і цілеспрямований характер набули Плани дій Україна–НАТО. Інтенсивними стали двосторонні відносини з країнами–членами Альянсу. Реалізації можливості отримати План дій щодо членства в НАТО (ПДЧ) завадила відсутність єдиної позиції провідних політичних сил у розумінні національних інтересів країни.

Разом із тим слід зазначити, що гальмування євроатлантичної інтеграції України було характерною рисою політичної боротьби як всередині країни, так і за її межами [2, 24]. На процес воєнно-політичного співробітництва з НАТО і євроатлантичної інтеграції нашої держави впливали як позитивні, так і негативні фактори. Серед них: воєнно-політична обстановка у світі та навколо України, з одного боку, об'єктивна зацікавленість європейського і євроатлантичного співтовариства у співробітництві з Україною,

як важливим регіональним фактором, здатним сприяти зміцненню стабільності, безпеки та оборони, з іншого, відносини України і Росії, коли погляди російського політикуму на перспективи розвитку міжнародних стосунків нашої країни суперечили її національним інтересам. До внутрішніх факторів, що негативно впливали на співробітництво з НАТО, слід віднести відсутність базового консенсусу в гілках української влади щодо зовнішньополітичного курсу України, непослідовність, а інколи і невизначеність керівництва держави в реалізації принципових рішень у воєнно-політичній сфері на шляху євроатлантичної інтеграції країни [3]. Українське керівництво недостатньо розуміло взаємозв'язок зовнішньополітичних кроків з внутрішньою політикою держави. Про це досить переконливо зауважив у листопаді 1996 р. відомий політик Є. Марчук [4, 6]. Як справедливо зазначив академік В. Горбулін, стан української влади робив країну вразливою з точки зору рівня її національної безпеки [5, 6].

Окрім такого чинника, як розклад сил на політичній арені України, суттєвий вплив на співробітництво з НАТО мало також формування суспільно-політичної думки середини держави. Дослідження Фонду “Демократична ініціатива” [6, 173–174] в 2000–2001 рр. показали, що причин критичного відношення українських громадян до НАТО було декілька.

Однією з причин такого ставлення до НАТО була неефективна система інформування громадськості (до 2005 р. практично її відсутність) щодо сутності і ролі цієї організації та відверта політична спекуляція на цій темі з боку деяких політичних сил.

У той же час в суспільстві існував значний інтерес до НАТО. Майже половина респондентів хотіли знати якомога більше про цю організацію. Отже, існував суспільний запит на проведення відповідних інформаційних кампаній. Протиріччя і непослідовність дій керівництва держави в сфері воєнно-політичного співробітництва тим чи іншим чином впливали на процеси безпосередньо військової співпраці Збройних Сил України з НАТО.

На етапі становлення відносин між Україною і НАТО співробітництво Збройних Сил України з НАТО мало на меті використання досвіду і допомоги керівних структур

Альянсу, держав-членів і країн-партнерів у реформуванні і розвитку ЗСУ, вдосконалення механізмів соціального захисту військовослужбовців, підготовку військових контингентів і відповідної інфраструктури України для взаємодії з НАТО під час проведення спільних миротворчих, пошукових і рятувальних операцій.

Таку можливість надавала програма НАТО “Партнерство заради миру” (ПЗМ). Цей документ відкривав шлях безпосередньо співробітництву ЗСУ з Організацією Північноатлантичного договору. Окрім політичних цілей, він визначив безпосередньо військові заходи, які планувалося здійснити для їх досягнення, а також сили і засоби, що виділялися ЗСУ для участі у ПЗМ. Таку сукупність сил і засобів утворювали спеціальні групи офіцерів, окремі підрозділи, кораблі, ескадрильї, два полігони. Загальна чисельність виділеного особового складу перевищувала 2500 осіб [7].

З 1995 р. почала діяти Індивідуальна програма партнерства (ІПП) в рамках ПЗМ, а у січні 1998 р. сторонами була затверджена її правонаступниця – ІПП-98, в якій головна увага зосереджувалася насамперед на якісних параметрах військової взаємодії сторін.

Таким чином, з перших років незалежності Збройні Сили України взяли курс на активну співпрацю з Альянсом у багатьох напрямках.

На етапі формування особливого партнерства між Україною і Альянсом основоположним документом, на підставі якого базувалися відносини співробітництва між Україною, її ЗС і НАТО, стала Хартія про особливе партнерство. Після підписання цього важливого документа постала потреба в корегуванні ІПП відповідно із зафіксованим статусом “особливих” відносин. Для підрозділів, виділених для участі в операціях під егідою НАТО, були впроваджені спеціальні програми забезпечення взаємосумісності.

Рівень особливого партнерства також вимагав приведення оперативної сторони ІПП у відповідність з політичними цілями, задекларованими Україною в Хартії. В результаті заходи співробітництва ЗС України були сконцентровані на п'яти основних напрямках:

участь спільно з країнами–членами НАТО у миротворчих операціях;

розширення масштабу навчань НАТО/ПЗМ з урахуванням усіх нових місій Альянсу, зокрема, операцій з підтримання миру;

залучення до планування та втілення заходів ПЗМ через розташування штабних елементів ПЗМ у різних штабах НАТО, участь у плануванні та проведенні операцій Багатонаціональних об'єднаних оперативно-тактичних сил (БОУТС);

вдосконалення статусу національних представників із зв'язків при штаб-квартирі НАТО в рамках офіційно акредитованих при НАТО повномасштабних дипломатичних місій;

розширення регіональної співпраці в контексті ПЗМ.

У зв'язку з Указом Президента України від 14 липня 1999 р. “Про направлення миротворчого контингенту для участі України в міжнародній миротворчій операції в Косово, Союзна республіка Югославія” [8] відкрились конкретні можливості взаємодії наших військових з представниками країн НАТО.

З 1 вересня 1999 р. український контингент миротворчих сил загальною чисельністю 800 військовослужбовців розпочав практичну діяльність у міжнародній миротворчій операції KFOR у Косово. У різні роки там виконували завдання 37 окрема спеціальна рота, 14 окремих вертолітний загін, 92 аеромобільна рота та 11 окремих інженерний взвод. Участь у цій миротворчій операції сприяла предметній і тісній співпраці наших військових з представниками країн-членів Альянсу, обміну досвідом і взаємодопомозі.

2000 рік став показовим за інтенсивністю взаємодії ЗСУ з НАТО. В рамках відносин ЗСУ з НАТО велика увага надавалась розвитку регіонального співробітництва, зокрема в процесі функціонування українсько-польського миротворчого батальйону, формуванню українсько-румунсько-угорсько-словацького інженерного батальйону та спільного військово-морського з'єднання “за викликом” на Чорному морі “БЛЕКСІФОР” за участю 6-ти країн регіону. Протягом 2001 р. підрозділи ЗСУ взяли участь у 12-ти спільних багатонаціональних навчаннях у рамках ПЗМ. Частина з цих навчань проведена на території України з використанням військової інфраструктури ЗСУ.

Суттєвою подією стало затвердження Радою національної безпеки та оборони України (РНБОУ) 30 травня 2000 р.

Державної програми розвитку Збройних Сил. Кінцевою метою Програми був перехід ЗСУ на європейські стандарти та організацію, в т.ч. заміна дивізійно-полкової структури на бригадно-батальйонну. Як показала подальша практика відносин, вивчення і впровадження досвіду країн НАТО значним чином сприяла уникненню помилок та чіткому спрямуванню зусиль в реформуванні ЗСУ. “Велику допомогу в будівництві національного війська, як стверджував начальник Генерального штабу ЗСУ О. Затинайко, нам надав безцінний досвід реформування ЗС інших держав, насамперед таких, як США, Велика Британія, Німеччина, Польща” [9, 54]. За роки становлення і розвитку відносин ЗСУ з Альянсом сформувалися умови і законодавча база для більш глибокої, краще організованої співпраці. Було усунуто одну із перешкод, коли Верховна Рада України в березні 2000 р. ратифікувала Угоду про статус військ [10]. Це дозволило військам НАТО тренуватись в Україні на підставі домовленостей та запрошень і, найголовніше, без візових та митних формальностей, які затьмарювали попередні навчання. Першими великими навчаннями, на які позитивно вплинули ці домовленості, стали “Cooperative Partner” (18–30 червня 2000 р.) за участю понад 4000 військовослужбовців з країн НАТО та держав-партнерів. Друга перешкода зникла, коли ВРУ дала згоду на розгортання української частини українсько-польського батальйону в польській зоні американського сектора в Косово. Хоча ці сили готувались разом протягом трьох років, батальйон досі на мав юридичного статусу в Україні.

В умовах започаткування євроатлантичної інтеграції України особливість співробітництва полягала в тому, що важливим форматом розширення відносин між Україною і НАТО став прийнятий у листопаді 2002 р. План дій (ПД) Україна–НАТО. Невід’ємною складовою ПД Україна–НАТО став щорічний Цільовий план (ЦП) дій Україна–НАТО, у якому визначались конкретні заходи, спрямовані на реалізацію цілей та принципів, викладених у ПД Україна–НАТО. Кожен річний план мав відповідну спрямованість і особливості з точки зору характеру спланованих і виконаних завдань. Так протягом 2005 року значна частина заходів була спрямована на підвищення можливостей ЗСУ, забезпечення сумісності військ (сил) країн-партнерів, навчання, мовної

підготовки військовослужбовців та адаптації звільнених військових до цивільного життя, підготовки і участі підрозділів ЗС у багатонаціональних військових навчаннях [11, 89].

У 2006 р. ЗСУ приєдналися до антитерористичної операції Альянсу в Середземному морі “Активні зусилля.” Було вирішено питання щодо участі військово-транспортної авіації України в операціях НАТО. З метою вивчення досвіду трансформації ЗС держав-членів НАТО активізувалися двосторонні відносини: у 2006 р. на них припадало 72% загальної кількості заходів двостороннього співробітництва МО України та ГШ ЗСУ. Виконання близько 100 заходів ЦП Україна – НАТО на 2007 рік було спрямоване на реалізацію пріоритетних завдань Державної програми розвитку ЗСУ.

Основна увага у військовому співробітництві з НАТО у 2008 р. була зосереджена на підготовку до участі та проведення спільних повітряних операцій з країнами-членами НАТО; забезпечення підготовки підрозділів Об’єднаних сил швидкого реагування (ОСШР) до дій у складі багатонаціональних сил (БНС). Україна залишалась єдиною з країн-партнерів Альянсу, яка брала участь у всіх операціях під проводом НАТО. Протягом 2009 р. вдалося зберегти існуючий формат участі сил та засобів ЗС у ММД, реалізувати заходи із забезпечення подальшої професіоналізації ЗС, зокрема щодо створення професійного сержантського корпусу; забезпечити підготовку цивільного персоналу для сектора безпеки та оборони.

Загалом, у 2005–2009 рр. здійснювалась подальша реалізація курсу України на набуття відповідності військовим критеріям членства в Північноатлантичному альянсі. Разом з тим, як було підкреслено представником Генерального секретаря НАТО Робертом Сіммонсом під час візиту до Києва в жовтні 2009 р., найбільш суттєвими залишались дві основні проблеми – це недосконала законодавча база України і недостатнє фінансування її ЗС.

Перша полягала в тому, що українське законодавство в багатьох моментах ще не відповідало західним стандартам. Дається взнаки й той факт, що Україна не може сформулювати чітку законодавчу базу щодо співпраці з НАТО. Це стосується, наприклад, проведення міжнародних навчань під егідою Альянсу. Недопущення парламентом України

на територію країни підрозділів іноземних військ для участі в міжнародних навчаннях призвело до зниження рівня боєготовності Української армії і флоту, а також взаємосумісності з військами Альянсу.

Другий чинник полягав у незадовільному фінансуванні українських ЗС. Внаслідок цього практично були призупинені “внутрішні” навчання підрозділів ЗСУ, що разом із скасуванням запланованих міжнародних навчань в Україні призводить до зниження боєготовності ЗСУ і падіння рівня їх відповідності вимогам НАТО [12, 4].

Розглядаючи результати воєнно-політичного співробітництва України з НАТО, слід зазначити, що суто військове співробітництво спрямовувалося на виконання двох ключових завдань, а саме: сприяння заходам воєнної реформи в Україні, через вивчення та впровадження позитивного досвіду країн-членів Альянсу у розвиток Збройних Сил України та оборонного сектора держави; досягнення оперативної, технічної та адміністративної взаємосумісності з військовими формуваннями держав – членів Альянсу з метою ефективної взаємодії в рамках міжнародної миротворчої діяльності.

У цьому аспекті можна констатувати значні здобутки, які свідчать про достатньо високу ефективність співпраці в інтересах розвитку ЗС України.

По-перше, у Збройних Силах України щорічно проводилось близько 500 заходів щодо співпраці, які були спрямовані на підтримку виконання пріоритетних завдань розвитку ЗС України. До 5000 військовослужбовців щорічно залучалися до заходів міжнародного військового співробітництва з країнами-партнерами та міжнародними організаціями – ЄС, НАТО та ООН. Підрозділи Збройних Сил України щорічно брали участь в Огляді загальної взаємосумісності в Процесі планування та оцінки сил для досягнення цілей партнерства, що забезпечувало можливість все більшій кількості підрозділів бути готовими до виконання завдань спільно з підрозділами інших держав НАТО. За період 1995–2009 рр. ЗСУ взяли участь у 150 міжнародних навчаннях.

Успішно здійснювалась Програма розширення мовної підготовки особового складу Збройних Сил України. Було розроблено план заходів з оптимізації системи військової освіти. Виконання цих заходів наближало рівень підготовки

збройних сил та інших військових формувань до стандартів НАТО. Щорічно у навчальних закладах країн-членів Альянсу проходили підготовку на довгострокових курсах (більше трьох місяців) 210–220 представників Міністерства оборони України та Збройних Сил України. З 1994 по 2007 рр. в країнах-членах НАТО пройшли підготовку 8,5 тис. українських офіцерів [13].

По-друге, створено достатньо ефективну систему оборонного планування, яка збалансувала основні пріоритети реформування та розвитку ЗС України, включаючи оновлення законодавчої бази діяльності ЗС. Спільно з іноземними радниками Міністра оборони України опрацьовано та підготовлено нову Концепцію управління персоналом у Збройних Силах України, яка враховує найкращі надбання аналогічних концепцій країн-членів НАТО.

По-третє, системною стала робота щодо соціальної адаптації та перепідготовки військовослужбовців, звільнених зі Збройних Сил України у запас. Упродовж 2001–2006 рр. НАТО профінансувало перепідготовку 3,3 тис. звільнених у запас військовослужбовців Збройних Сил України. З 2006 р. відкрились нові фахові курси для соціальної адаптації колишніх військових у Кіровограді, Мелітополі, Чернігові та Львові. Окрім того, курси мовної підготовки працюють в Одесі, Києві та Сімферополі. З 1 січня 2006 р. за фінансової підтримки Трастового фонду НАТО/ПЗМ при провідній ролі Нідерландів розпочалася перепідготовка та адаптація військовослужбовців на базі Центру соціальної адаптації у м. Хмельницький.

По-четверте, упродовж 2002–2007 рр. в Україні було започатковано два проекти т. зв. Трастового фонду НАТО/ПЗМ з утилізації застарілого озброєння, причому фінансову основу цих проектів складають виключно внески держав-членів НАТО та ЄС. Слід зауважити, що ця низка суто операційних проектів, на які виділяються мільйони “неукраїнських” грошей, виконується спільно з НАТО і в сучасних умовах, що свідчить про конкретну віддачу і значну користь від взаємодії нашої держави з Альянсом [14].

Попри односторонню відмову України від кінцевої мети – набуття повноправного членства в НАТО – формат та інструменти її співробітництва з Альянсом практично

не зазнали змін. Хартія про особливе партнерство залишається основоположним документом відносин Україна – НАТО. Її реалізація здійснюється через Річну національну програму. Вона складається з п'яти розділів, що охоплюють політичні та економічні, оборонні, ресурсні, безпекові, правові аспекти реформування країни. В Україні продовжують роботу Центр інформації та документації НАТО та Офіс зв'язку НАТО. Такий стан справ може свідчити про взаємний інтерес до збереження співробітництва.

Висновки. Історичний досвід воєнно-політичної співпраці України з НАТО свідчить, що з стратегічної точки зору вона значною мірою допомогла становленню молодій незалежній державі в розвитку її зовнішньої політики і політики безпеки. Відносини з Альянсом позитивно вплинули на проведення внутрішніх реформ в Україні, зокрема в сфері безпеки і оборони. Завдяки НАТО Україна мала змогу затвердити свій міжнародний імідж як стабільного і надійного партнера. Україна задіяна в трьох миротворчих операціях під проводом НАТО, виділила підрозділи до складу Сил реагування Альянсу. Декларація Чиказького саміту НАТО 2012 р. (п. 35) зазначає важливе значення “незалежної, суверенної і стабільної України, яка твердо дотримується принципів демократії і верховенства права, для євроатлантичної безпеки”. Курс на збереження і закріплення здобутків на ниві Особливого партнерства, безумовно, відповідатиме національним інтересам України.

1. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного Договору (НАТО) від 9.07.1997 р. – Мадрид [Електронний ресурс]: – Режим доступу: [http://www.solon-rn.dp.gov.ua/OBLADM/Obldp.nsf/\(DOCWEB\)/DFFB859530E5C373C22572FA004DB78A](http://www.solon-rn.dp.gov.ua/OBLADM/Obldp.nsf/(DOCWEB)/DFFB859530E5C373C22572FA004DB78A). – Назва з екрана.
2. *Сунгуровський М.* Дефіцит безпеки: чинники, тенденції, роль експертного співтовариства у подоланні / М. Сунгуровський // Національна безпека і оборона, 2009. – № 2. – С. 21–27.
3. *Сушко О.* Законодавчі пастки для зовнішньої політики / О. Сушко. // Дзеркало тижня. – Міжнародний суспільно-політичний щотижневик. – 2006. – № 41 (620), 28 жовтня–3 листопада.
4. *Марчук Є.* Трикутник “Україна–Росія–НАТО” і європейська безпека / Є. К. Марчук // Народна армія. – 1996. – 12 листопада.

5. *Горбулін В.* Взаємовідносини Україна–НАТО в контексті євроатлантичних інтеграційних процесів / В.П. Горбулін // Національна безпека і оборона. – 2003. – № 7. – С. 5–7.
6. *Поляков Л.* Україна–Європа: пошук загального рішення на нові загрози / Л. Поляков, М. Пашков // “Зеркало тижня,” 29 вересня 2001. – № 38. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zn.ua/articles/25880>. – Назва з екрана; Міжнародн. проф. конф. “Трикутник НАТО–ЄС–Україна: нові загрози вимагають нових підходів і спільних зусиль” / Укр. центр економ. і політ. досліджень ім. А. Разумкова при співробітництві Офісу інформації і преси НАТО / “Європа”: журнал Польського ін-ту міжнародних справ. – 2001. – Том № 1(1), [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zn.ua/POLITICS/ukraina_evropa_poisk_obschego_otveta_na_novye_ugrozy-25880.html; Source: Evropa (Європа), issue: 1 (1) / 2001, P. 165-178, on www.ceeol.com. – Назва з екрана.
7. NATO / Partnership for Peace / Brussels / 10th. – January. 1994.
8. Архів Верховної Ради України, ф. 1 Верховна Рада України, оп. 22, спр. 6004. Документи про розробку Закону України “Про направлення миротворчого контингенту для участі України в міжнародній миротворчій операції в Косово, Союзна республіка Югославія” (11.07. 1999 р. – 16.07.1999 р.), 42 арк.
9. Оборонна політика України: реалії та перспективи: Матеріали міжнародної конференції, м. Київ, 19 вересня 2003 р. / Уклад.: О. Бодрук. – Нац. ін-т проблем міжнар. безпеки при РНБОУ, Женевський центр демократичного контролю над збройними силами. – К.: НІПМБ, 2004. – 217 с.
10. Про ратифікацію Угоди між державами-учасницями Північноатлантичного Договору та іншими державами, які беруть участь у програмі “Партнерство заради миру,” щодо статусу їхніх збройних сил та Додаткового протоколу до цієї Угоди. Закон України від 2 березня 2000 р. № 1510-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 18. – 134 с. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1510-14> (100). – Назва з екрана.
11. Біла книга 2005. Оборонна політика України. – К.: МО України, 2006 – 134 с.
12. Ми високо цінуємо участь Збройних Сил України в миротворчих операціях // Народна армія. – 2009. – 31 жовтня – № 196.
13. *Мирончук А.* Армія нарощує м’язи. / А. Мирончук, О. Бірченко. – Атлантична панорама. – 2007. – 4(11). – С. 11–12.
14. Спільна Угода Україна–НАТО про утилізацію боєприпасів на 2011-2014 рр. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://rep-ua.com/ua/184-nato-ta-ukrayina-pidpisali-spilnu-ugodu-pro-utilizaciyu-boyeprispasiv-na-2011-2014-rr.html>. – Назва з екрана.

Надійшла до редколегії 01.10.2012 р.

Рецензент: *В.І.Коряк*, кандидат історичних наук, доцент, Національний університет оборони України, м. Київ.

Речич С.Л.

ИЗ ИСТОРИИ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА ВООРУЖЕННЫХ СИЛ УКРАИНЫ С НАТО

В статье рассмотрено процесс формирования и развития военно-политического сотрудничества Украины и ее Вооруженных Сил с НАТО в 1991–2009 гг. Выяснена зависимость характера и интенсивности военно-политического сотрудничества от влияния объективных и субъективных факторов. Сделаны соответствующие выводы относительно значения сотрудничества для строительства и развития Вооруженных Сил Украины.

Ключевые слова: сотрудничество, национальная безопасность и оборона, Комиссия Украина–НАТО, План действий по членству в НАТО, План действий Украина–НАТО, Ежегодный целевой план действий Украина–НАТО, программа “Партнерство ради мира”, Индивидуальная программа партнерства.

Rechich S.

FROM THE HISTORY AND DEVELOPMENT OF MILITARY-POLITICAL COOPERATION OF ARMED FORCES OF UKRAINE WITH NATO

The article deals with the formation and development of political-military cooperation of Ukraine and its Armed Forces with NATO in 1991–2009, respectively. Clarified dependence of the nature and intensity of the political-military cooperation from the effects of objective and subjective factors. Corresponding conclusions about the meaning of cooperation for the construction and development of the Armed Forces of Ukraine was made.

Key words: cooperation, national security and defense, NATO–Ukraine Commission, Membership Action Plan, NATO–Ukraine Action Plan, NATO–Ukraine Annual Target Plan, Partnership for Peace programme, the Individual Partnership Programme.